

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 7. februar 2008 truffet vedtak i

Sak nr: 106/07 (arkivnr: 200700868-18)

Saken gjelder: Klage fra A på tingrettsdommer B ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Eva Nygaard Ottesen (leder)
Ola Dahl
Halvor Kjølstad
Trine Buttingsrud Mathiesen
Wenche Frogn Sellæg

Ola Dahl møtte som varamedlem for Jon Høyland, som hadde forfall.

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 2.

Vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves etter rettspleielovgivningen eller som etter loven ikke kan overprøves. Videre avvises den delen av klagen som gjelder forhold som fant sted forut for fristen på tre måneder.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Innledning:

Ved brev av 18. oktober 2007 har A inngitt klage på tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B, som ved brev av 21. oktober 2007 og e-post av 31. oktober 2007 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra motpartens prosessfullmektig, advokat C. Klagen er supplert ved brev av 11. desember 2007. Domstolleder ved X tingrett, sorenskriver D, er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

A anla ved stevning av 3. juli 2006 søksmål ved X tingrett mot Z kommune. Saken gjaldt naboforhold etter granneloven.

A var i første del av saksforberedelsen representert ved prosessfullmektig, advokat E. Under hovedforhandlingen var han selvprosederende. Motparten var representert ved advokat C.

Hovedforhandling ble holdt den 15. oktober 2007.

X tingrett avsa uteblivelsesdom den 17. oktober 2007, hvor saksøkte ble frifunnet. Årsaken til at retten avsa uteblivelsesdomsdom var at saksøker, A, forlot rettsmøtet under hovedforhandlingen.

Dommer under saksforberedelsen og hovedforhandlingen var tingrettsdommer B.

Fra klagen til A hitsettes:

”1. Oppførselen før hovedforhandling : Det var urimelig at B oppførte seg slik som hun har gjort før saken har kommet opp til hovedforhandling.

- Det er lov å snakke med dommeren om saken og det er lov å få veiledning fra dommer men hun nektet å snakke med meg og hun gav meg ingen veiledning.
- Hun var meget uhøflig når jeg ringte henne - lagt på røret.
- Jeg har kun ringt 3 ganger i løpet av nesten 1 1/2 år. Det var ikke mye.
- Hun viste ikke menneskelig respekt eller omsorg for meg.
- Hun har aktivt støttet Z kommune ved å trenere saken.
- Jeg oppfattet henne som partisk.

2. Jeg antar at det er viktig for en dommer til å få mest mulig informasjon slik at domsavgjørelsen kan være best mulig riktig. Men her er en dommer som vil ikke snakke med meg og vil ikke la meg legge frem dokumentasjon. Det var svært uvanlig.

3. Oppførsel under hovedforhandling : Hennes oppførsel under hovedforhandling var meget kritikkverdigg.

- Jeg fikk ikke legge frem hele min sak. Det hun gjorde var fryktlig. Jeg var **ikke engang ferdig med punkt 1** av stevning før hun avsluttet min innledings foredrag. Det synes jeg var uverdigg behandling, uansvarlig behandling, uhøfligg behandling.
- Hun har overrumplet meg med hennes holdning.
- Under min fremlegging har hun stadig avbrøt meg med beskjed om: "det er nok om dette". Det har jeg ikke opplevde før. Det ødelagte min fremleggings rytme.
- Det var mye uklart i kjennelsen hun leste opp.
- Hun gav meg ikke anledning til å få klarhet.
- Hun brøt veiledningsplikt og hun viste ingen omsorg for meg.

- Hun ignorerte mine behov og min side av saken.
- Hun har ikke tillat meg til å legge frem brev fra motparten, selv om motparten har akseptert frem legging. Det var irrasjonelt. Det forstår jeg ikke. Det var mot norsk lov.
- Hun var usakelig, arrogant, uhøflig, og **nedlatende** mot meg. Jeg har vitne som kan bekrefte dette.
- Hun har hevet retten i **affekt**. Hun kunne gitt en pause slik at jeg kunne oppsøkte lege og eventuelt summet meg sammen igjen.

Hvis det ikke var nødvendig å legge frem saken nøye, da trengte vi heller ikke hovedforhandlings møte. Jeg har aldri sett eller opplevde at fremlegging av saken blitt forkortet til dette micro nivå. Selv om det ble satt av 2 dager til saken ville hun avslutte saken raskest mulig.

Meningen med å oppsøke retten var for å løse et problem og ikke for å få nye problemer. Jeg har egentlig ikke tid til å føre saken eller klage på dommeren.

"Fair Play" Takk."

Fra uttalelsen til innklagede – tingrettsdommer B – hitsettes:

"Jeg har sendt gjenpart av protokoll fra rettsmøtet 15. oktober og uteblivelsesdom per post og mente at det ikke var behov for ytterligere å bemerke. Jeg trodde klagen gjaldt min opptreden i den forbindelse. Etter å ha mottatt klagers brev ser jeg at det er en mer generell klage over hvordan han har blitt møtt i X tingrett og manglende veiledning og jeg finner det nødvendig å fremme noen bemerkninger likevel.

Klager har så langt jeg kjenner til anlagt flere saker ved X tingrett, men jeg har ikke oversikt over alle sakene. Den saken jeg har fått tildelt startet ved stevning innkommet X tingrett den 3. juli 2006. Før det har jeg ikke hatt noen befatning med klager. Det er for øvrig opplyst at stevning ble satt opp på rettens kontor med bistand fra en dommer. Det fremgår ikke av dokumentene hvilken dommer. Det skal bemerkes at klager har forsøkt å ta ut søksmål i samme sak tidligere som ved X tingretts kjennelse av 30. desember 2005 ble avvist som følge av mangler ved stevning. Klager påkjæret, men Y lagmannsrett stadfestet tingrettens kjennelse.

Etter at klagers søksmål kom inn til retten, meldte advokat E seg som prosessfullmektig for klager. Under saksforberedelsen videre forholdt undertegnede og saksbehandler oss til det. Hovedforhandling ble berammet i samråd med advokat E. Advokat E trakk seg som prosessfullmektig ved prosesskriv til retten den 28. mars 2007.

Klager opplyser at han har hatt mange telefoner til retten og det kan være riktig. Saksbehandler på saken opplyser at han har ringt til henne mange ganger. Han har også vært i kontakt med vår ekspedisjon et ukjent antall ganger i denne saken og andre saker.

Jeg fører ikke logg over samtaler, men kan ikke huske å ha hatt mange samtaler med klager. Som dommer i tingretten er min tid belagt med rettsmøter og jeg er lite tilgjengelig for telefoner. I tingretten har vi et system med bakvakt for fengslingsvakt som tar i mot henvendelser hvor saksbehandler / ekspedisjonen kommer til kort og det gjelder spørsmål om f.eks oppsett av stevning, tilsvar o.l.

Jeg kan huske en samtale hvor klager stilte spørsmål om hvordan / hva han skulle svare på provokasjoner fremsatt av saksøkt, hvilket jeg prøvde å gi svar på. Videre kan jeg huske en samtale to dager før hovedforhandling hvor han anmodet om at saken ble utsatt. En anmodning jeg ikke så grunn til å ta til følge og presiserte at vi skulle møtes til

hovedforhandling som planlagt. For øvrig fulgte han opp anmodningen ved å fremlegge en skriftlig begjæring om utsettelse ved oppstart av hovedforhandlingene.

Begjæringen ble behandlet og vises til rettbok fra forhandlingene.”

Prosessfullmektig – advokat C – har i hovedsak uttalt følgende:

Klagen synes delvis å knytte seg til det materielle innhold i de avgjørelser som ble truffet i forbindelse med ovennevnte sak. Han avstår fra å redegjøre for denne side av saken da den forutsettes å gjøres gjeldende ved bruk av rettsmidler. Klager gjør videre gjeldende at dommeren ikke har ivare tatt sin veiledningsplikt i forkant av hovedforhandlingen. Denne siden av saken har kommunen ikke kjennskap til, og vil derfor ikke bli behandlet i uttalelsen.

Klager anfører at dommeren har bistått kommunen i å trenere saken. Stevningen ble mottatt av X tingrett den 4. juli 2006 og hovedforhandlingen ble berammet til 15. oktober 2007. Z kommune kan ikke se at dette i særlig grad skiller seg fra normal saksbehandlingstid. De kan heller ikke se at det var mulig å beramme saken til et tidligere tidspunkt. Det vises til at begge parter fremsatte en rekke provokasjoner og at det tok lang tid før sentrale dokumenter var fremlagt. Klager brukte mer enn 7 måneder på å etterkomme en provokasjon fra saksøkte.

Advokat C deler ikke klagers oppfatning av tingrettsdommer B i rettsmøtet. Han deler videre ikke klagers oppfatning av at beslutningen knyttet til bevisavskjæring og utsettelse, var uklar. Dommerens avbrytelser under innledningsforedraget til klager var i samsvar med god prosessledelse og med tvistemålsloven. Han er av den oppfatning at dersom klagers syn ikke ble belyst i saken, er dette et resultat av at han selv avbrøt hovedforhandlingen.

Under de særegne omstendighetene som oppstod i hovedforhandlingen, ville det vært en tjenesteforsømmelse fra dommerens side, dersom dommeren ikke opplyste om adgangen til å avsi uteblivelsesdom. Kritikken fra klager fremstår som helt uberettiget.

Dommeren kritiseres også for ikke å ha gitt klageren en pause til ”å summe seg”. Han har ikke registrert noen anmodning om at retten skulle ta ny pause. Hans klare oppfatning er at klager insisterte på å avbryte hovedforhandlingen denne dagen. Etter at retten ble hevet, opplyste klager under en samtale at grunnen til hans akutte sykdomstilfelle var at han ikke hadde inntatt frokost den aktuelle morgenen. Dommerens opptreden ble ikke nevnt i det hele. Påstandene om mobbing, diskriminering o.s.v. er helt ubegrunnede. Advokat C tar sterk avstand fra slik ordbruk. Klager har for øvrig brukt sterke ord og uttrykk i en rekke personalklager rettet mot personer i og utenfor Z kommune.

Han kan ikke se at normene for god dommerskikk er brutt i saken.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstolloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptre i strid med god dommerskikk, jf. domstolloven § 236 første ledd.

Imidlertid gjelder det visse lovbestemte unntak fra denne myndigheten. En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstolloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan "vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig". Det betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for anke eller gjenopptagelse, kan Tilsynsutvalget ikke vurdere dette. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke.

A anfører, som grunnlag for sin klage, blant annet at det var mye uklart i beslutningen fra tingrettsdommer B, som hun leste opp i retten. Videre anfører han at han ble syk under hovedforhandlingene, og at dette ikke automatisk kan føre til uteblivelsesdom.

En uteblivelsesdom må angripes ved oppfriskning, og kan ikke overprøves av Tilsynsutvalget for dommere. Tilsynsutvalget kan heller ikke prøve innholdet i en rettslig beslutning, selv om dette etter prosesslovgivningen ikke kan gjøres til gjenstand for anke. Tilsynsutvalget er avskåret fra å vurdere disse klagegrunnlagene og klagen avvises derfor på dette punktet.

Det følger videre av domstolloven § 237 fjerde ledd at "Dommeren må klages inn for Tilsynsutvalget innen tre måneder etter at forholdet som er grunnlag for klagen fant sted, eller etter at klageren ble kjent med eller burde vært kjent med dette forholdet". Imidlertid gir samme bestemmelse anledning for utvalget til å ta en disiplinærsak opp til behandling etter klage eller av eget tiltak, forutsatt at det ikke er gått mer enn ett år siden forholdet fant sted. Loven er formulert slik at dette er en adgang utvalget har, etter vurdering på fritt grunnlag. Klager kan ikke påberope seg noen rett til behandling av klagen etter denne bestemmelsen. I forarbeidene til bestemmelsen (Ot.prp. nr 44 (2000-2001)) uttaler departementet (s. 179) om dette spørsmål at utvalget bl.a. kan "vektlegge om klager hadde rimelig grunn til å oversitte fristen". Videre legger departementet til grunn som en forutsetning for å ta en forsinket klage til realitetsbehandling, "at klagen er fremsatt så snart det forhold som umuliggjorde eller sterkt vanskeliggjorde klagen er opphørt".

Klagen er datert 18. oktober 2007. Det følger av fristreglene nevnt ovenfor at forhold som ligger forut for 18. juli 2007, i utgangspunktet ikke gjøres til gjenstand for klage til Tilsynsutvalget.

A viser i klagen til at tingrettsdommer B nektet å snakke med ham da han, i månedsskiftet januar/februar og mai/juni 2007, tok kontakt med domstolen pr. telefon. Klagefristen er utløpt for så vidt gjelder disse forhold. Utvalget kan ikke se at det foreligger opplysninger i saken som tilsier at utvalget bør ta denne del av klagen til behandling.

Tilsynsutvalget går deretter over til å vurdere de deler av klagen som utvalget kan prøve.

A har for det første anført at tingrettsdommer B brukte mye tid under den saksforberedende fasen av saken.

Tilsynsutvalget legger til grunn at det gikk i overkant av 15 måneder fra stevning innkom og til hovedforhandling fant sted. Isolert sett kan Tilsynsutvalget være enig i at dette er relativt lang saksbehandlingstid. På bakgrunn av blant annet opplysninger fra advokat C, legger utvalget imidlertid til grunn at det i saken ble fremsatt en rekke provokasjoner fra begge sider, og at det tok lang tid før sentrale dokumenter var fremlagt. Tilsynsutvalget finner etter dette at saksbehandlingstiden ikke er i strid med god dommerskikk.

A har videre vist til at han den 11. oktober 2007 tok kontakt med tingrettsdommer B og bad om veiledning i forhold til muligheten for å få saken utsatt, eller å kunne legge frem mer dokumentasjon under hovedforhandlingen. Han anfører at dommeren la på røret, og at han heller ikke fikk et møte med henne da han i etterkant av telefonsamtalen oppsøkte domstolen. Han anfører at dette er et brudd med den veiledningsplikt dommere har overfor parter. Tingrettsdommer B har på sin side vist til at A ringte henne to dager før hovedforhandling og anmodet om at hovedforhandlingen ble utsatt. Hun tok ikke denne begjæringen til følge og opplyste klager om at de ville møtes til hovedforhandling som planlagt.

Tilsynsutvalget bemerker at dommere må ta særlige hensyn til selvprosederende parter og at dette tilsier en utvidet plikt til veiledning fra saksforberedende dommers side overfor parter som ikke har prosessfullmektig. Tilsynsutvalget legger til grunn at tingrettsdommer B i telefonsamtalen ga uttrykk for at hun ikke tok til følge anmodningen om å utsette hovedforhandlingen, og at hovedforhandlingen ville gå som planlagt. Tilsynsutvalget kan ikke se at tingrettsdommer B ved dette forsømte sin plikt til å veilede A. Tilsynsutvalget finner det heller ikke godtgjort at B avbrøt telefonsamtalen på en slik måte at dette utgjør brudd på god dommerskikk.

Tilsynsutvalget går deretter over til å vurdere om tingrettsdommer B administrerte hovedforhandlingen på en slik måte at dette utgjør brudd på normene for god dommerskikk.

Det fremgår av lovforarbeidene, jf. NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte, at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

Det følger av dette at klagerens anførsler om at tingrettsdommer B blant annet ikke tok tilstrekkelig hensyn til ham, og var nedlatende og uklar i sin prosessledelse, kan behandles av utvalget.

Tilsynsutvalget vil innledningsvis bemerke at en dommer har et ansvar for å opptre med respekt overfor parter og andre aktører som møter i retten. Tilsynsutvalget legger videre, som tidligere nevnt, til grunn at dommere har et særlig veilednings- og omsorgsansvar for selvprosederende parter.

Dommeren har imidlertid også et ansvar for å sørge for at rettsforhandlingene gjennomføres på en effektiv og ryddig måte. En dommer har etter dette både en rett og en plikt til å gripe inn i forhandlingene for å sørge for at saken har den nødvendige fremdrift, og å avbryte både parter og advokater dersom dommeren mener at deres fremstilling er irrelevant i forhold til det saken gjelder.

Tilsynsutvalget legger til grunn, på bakgrunn av både klagers, innklagede og advokat C's uttalelse, at tingrettsdommer B ved flere anledninger grep inn under innledningsforedraget til A. Utvalget finner det imidlertid ikke godtgjort at måten dommeren styrte forhandlingene på, ikke var saklig forankret i hvordan rettsmøtet skred frem.

Tilsynsutvalget finner det heller ikke godtgjort at tingrettsdommer B opptrådte uklart eller tvetydig under forhandlingene på en slik måte at dette utgjør brudd på god dommerskikk.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves etter rettspleielovgivningen eller som etter loven ikke kan overprøves. Videre avvises den delen av klagen som gjelder forhold som fant sted forut for fristen på tre måneder.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.